

**MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU**

PREDMET BR: IT-04-83-PT

TUŽILAC MEĐUNARODNOG SUDA

PROTIV

RASIMA DELIĆA

IZMIJENJENA OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, na osnovu svojih ovlaštenja iz člana 18 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: Statut Međunarodnog suda), optužuje:

RASIMA DELIĆA

za **KRŠENJA ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, kako slijedi:

OPTUŽENI

1. **Rasim DELIĆ**, sin Rašida, rođen je 4. februara 1949. u Čeliću, Republika Bosna i Hercegovina (dalje u tekstu: Bosna i Hercegovina). Čelić, opština Čelić, u vrijeme rođenja optuženog pripadao je opštini Lopare.
2. **Rasim DELIĆ** je bivši aktivni oficir Jugoslovenske narodne armije (dalje u tekstu: JNA). Dodatne informacije o profesionalnoj karijeri **Rasima DELIĆA** navode se u Dodatku A.
3. Dana 8. juna 1993., Predsjedništvo Bosne i Hercegovine donijelo je odluku o reorganizaciji Štaba Vrhovne komande Armije Republike Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: ARBiH), kojom je ustanovljen položaj komandanta Glavnog štaba ARBiH. Istom odlukom **Rasim DELIĆ** postavljen je za komandanta Glavnog štaba ARBiH (dalje u tekstu: Glavni štab, zvani i Štab Vrhovne komande, a kasnije Generalštab); Sefer

Halilović postavljen je za načelnika Glavnog štaba, ali je bio potčinjen **Rasimu DELIĆU**.

4. Prema Ustavu Bosne i Hercegovine, u slučaju ratnog stanja, u prošireni sastav Predsjedništva ulazi i načelnik Republičkog štaba Teritorijalne odbrane (dalje u tekstu: TO). U slučaju rata ili neposredne ratne opasnosti, Predsjedništvo je bilo ovlašteno da vrši zakonodavnu vlast. Po tom osnovu, **Rasim DELIĆ** je, kao komandant Glavnog štaba, postao član Predsjedništva.

ČINJENIČNO STANJE

5. Događaji koji se navode u ovoj Optužnici desili su se u kontekstu raspada bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.
6. Dana 9. januara 1992., samoproglášena Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini osnovala je "Republiku srpskog naroda u Bosni i Hercegovini" (povremeno nazivanu i "Srpska Republika Bosna i Hercegovina", a ime ovog entiteta je 12. augusta 1992. promijenjeno u "Republika Srpska"). Proglašeno je da teritorija tog entiteta obuhvata "područja srpskih autonomnih regija i oblasti i drugih srpskih etničkih cjelina u Bosni i Hercegovini, uključujući i područja na kojima je srpski narod ostao u manjini zbog genocida koji je nad njim izvršen u Drugom svjetskom ratu"; ona je proglašena dijelom savezne države Jugoslavije.
7. Na dane 29. februara i 1. marta 1992. Bosna i Hercegovina održala je referendum o pitanju da li Bosna i Hercegovina treba biti nezavisna. Prema vladinim brojkama, više od 99 odsto glasača izašlih na referendum glasalo je u korist nezavisnosti, iako je opšte poznato da su bosanski Srbi bojkotovali referendum. Do 7. aprila 1992. i Evropska zajednica i Sjedinjene Države službeno su priznali Bosnu i Hercegovinu. Dana 20. juna 1992., predsjednik Alija IZETBEGOVIĆ je proglasio ratno stanje u Bosni i Hercegovini.
8. U ranim jutarnjim satima 7. aprila 1992., samoproglášena "Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini" proglasila je nezavisnost "Srpske Republike Bosne i Hercegovine". Približno tog datuma započeo je oružani sukob između snaga tog entiteta i snaga Bosne i Hercegovine. Taj sukob je trajao do zaključenja mira na osnovu Dejtonskog mirovnog sporazuma potpisanog u Parizu u decembru 1995.

9. Dana 12. maja 1992., samoproglášena "Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini" izglasala je odluku o osnivanju "Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine" (dalje u tekstu: VRS), kojom su jedinice JNA koje su ostale u Bosni i Hercegovini efektivno stavljene pod komandu VRS.
10. Od maja 1992. pa barem do marta 1994., ARBiH je učestvovala u oružanom sukobu s Hrvatskim vijećem obrane (dalje u tekstu: HVO). Od 7. do 13. juna 1993., jedinice 3. korpusa ARBiH izvršile su napad, između ostalog, u opštinama Travnik i Zenica.
11. Tokom 1995., oružani sukob između ARBiH i VRS-a nastavljen je na raznim frontovima u Bosni i Hercegovini. ARBiH i VRS su vodile ofanzivne operacije naročito u opštinama Zavidovići, Maglaj, Lukavac i Banovići. Opšti vojni cilj ARBiH bio je zaposjedanje terena pod kontrolom VRS-a na isturenom potezu Ozren-Vozuća u cilju otvaranja bezbjednog puta i saobraćajnice između Zenice i Tuzle.
12. Inostrani muslimanski borci, koji su sebe nazivali "mudžahedinima" ili "svetim ratnicima", počeli su polovinom 1992. pristizati u Bosnu i Hercegovinu. "Mudžahedini", koji su dolazili uglavnom iz islamskih zemalja, bili su spremni voditi "džihad" ili "sveti rat" u Bosni i Hercegovini protiv neprijatelja bosanskih Muslimana.
13. Nakon što je 19. novembra 1992. formirana 7. muslimanska brdska brigada 3. korpusa ARBiH, u njen sastav, kao i u sastav drugih jedinica 3. korpusa ARBiH, ušli su i bili joj potčinjeni i "mudžahedini". "Mudžahedini" su učestvovali u borbenim dejstvima jedinica 3. korpusa ARBiH, uključujući 7. muslimansku brdsku brigadu, a povremeno su predvodili borbene operacije 3. korpusa ARBiH. Do početka juna 1993., najmanje 60 muškaraca bosanskih Muslimana pridružilo se grupi inostranih mudžahedina, kojima je komandovao Abu HARIS zvani Abul HARIS zvani dr Abul HARITH al Liby, u njihovoj bazi kod Poljanica u opštini Travnik.
14. Dana 13. augusta 1993., **Rasim DELIĆ** je naredio da se u zoni odgovornosti 3. korpusa ARBiH odmah, a najkasnije do 31. augusta 1993., formira odred "El Mudžahid", u čijem sastavu su bili strani dobrovoljci. Ovaj odred potčinjen je 3. korpusu ARBiH, čiji je komandant naredio njezino potčinjavanje jedinicama pod njegovom komandom za konkretne borbene operacije. Odred "El Mudžahid" je ostao u sastavu 3. korpusa ARBiH do 12. decembra 1995., kada je po naredbi **Rasima DELIĆA** rasformiran. Prvi komandant tog odreda bio je Abu HARIS;

prvi zamjenik komandanta bio je Abu MAALI zvani Abu El Maali. Barem od augusta 1994., Abu MAALI bio je komandant, a MUATEZ BELLAH zvani MUATAZ BILLAH zvani AL MU'TAZI-BILLAH zamjenik komandanta odreda.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST

Položaj optuženog/ komandna odgovornost

15. Kao komandant Glavnog štaba, **Rasim DELIĆ** je bio najviši oficir ARBiH, podređen samo Predsjedništvu/predsjedniku Bosne i Hercegovine. Kao takav, imao je opštu nadležnost i odgovornost za funkcionisanje ARBiH. **Rasim DELIĆ** je bio odgovoran za planiranje i rukovođenje svim operacijama ARBiH i za praćenje aktivnosti svih potčinjenih oficira i jedinica kako bi osigurao da se njegova naređenja izvršavaju. Rukovođenje i komandovanje vršio je putem Glavnog štaba ARBiH i Štaba Vrhovne komande, a tokom 1995. i putem Generalštaba.
16. Konkretno, u svojstvu komandanta Glavnog štaba, **Rasim DELIĆ** je vojno rukovodio i komandovao redovnim snagama ARBiH širom Bosne i Hercegovine, uključujući 2. korpus i 3. korpus ARBiH. Svaki korpus ARBiH imao je komandanta korpusa i komandni kadar, koji su svi bili potčinjeni **Rasimu DELIĆU**.
17. Sve vrijeme na koje se odnosi ova Optužnica sljedeće jedinice bile su potčinjene korpusima ARBiH i bile su potčinjene formacije kojima je rukovodio i efektivno komandovao **Rasim DELIĆ**:
  - a. 21. divizija (2. korpus)
  - b. 22. divizija (2. korpus)
  - c. 25. divizija (2. korpus)
  - d. 306. brdska brigada (3. korpus)
  - e. 328. brdska brigada (3. korpus)
  - f. 35. divizija (3. korpus)
  - g. 37. divizija (3. korpus)
  - h. 7. muslimanska brdska brigada (3. korpus)
  - i. odred "El Mudžahid" (3. korpus)
18. Na osnovu svojih ovlaštenja predviđenih u vojnim propisima i uputstvima, **Rasim DELIĆ** je kontrolisao rad Glavnog štaba; donosio odluke za Glavni štab i jedinice koje su mu bile potčinjene; davao zadatke

potčinjenima; izdavao zapovijesti, instrukcije i direktive; starao se da se te zapovijesti, uputstva i direktive izvrše i snosio punu odgovornost za njihovo izvršavanje; pratio vojnu situaciju širom Bosne i Hercegovine; te bio odgovoran za ukupno stanje i djelovanje ARBiH.

Član 7(3) Statuta Međunarodnog suda

19. **Rasim DELIĆ**, dok je bio na položaju komandanta ARBiH, kako je navedeno u paragrafima 15-18, snosi krivičnu odgovornost za činjenje ili nečinjenje svojih potčinjenih na osnovu člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda. Nadređeni je odgovoran za činjenje ili nečinjenje svojih podređenih ako je znao ili je bilo razloga da zna da se podređeni spremaju počiniti takva djela ili da su ih već počinili, a nadređeni nije preduzeo nužne i razumne mjere da spriječi takva djela ili kazni počinioca

20. **Rasim DELIĆ**, kao komandant Glavnog štaba, je *de jure* i *de facto* rukovodio i komandovao snagama ARBiH koje su učestvovala u zločinima koji se navode u ovoj Optužnici. **Rasim DELIĆ** je znao ili je bilo razloga da zna da se njegovi potčinjeni spremaju počiniti sve zločine koji se navode u ovoj Optužnici ili da su ih već počinili, a nije preduzeo nužne i razumne mjere da spriječi takva djela ili da kazni njihove počinioca. Dužnost **Rasima DELIĆA** da kazni uključivala je obavezu da istraži i utvrdi činjenice o zločinima koji se navode u ovoj Optužnici, da zaustavi kažnjive radnje, te da izrekne odgovarajuće kaznene mjere i da o tim zločinima izvijesti nadležne organe. **Rasim DELIĆ** je bio svjestan činjenice da će nesprečavanjem, odnosno nekažnjavanjem povreda međunarodnog humanitarnog prava on lično snositi odgovornost za povrede tog prava.

OPŠTI NAVODI

21. Sva činjenja i nečinjenja koja se u ovoj Optužnici navode kao kršenja zakona i običaja ratovanja dogodila su se od 8. juna 1993. do 14. decembra 1995. na teritoriji Bosne i Hercegovine.

22. Sve vrijeme na koje se odnosi ova Optužnica na teritoriji Bosne i Hercegovine trajao je oružani sukob.

23. Sve vrijeme na koje se odnosi ova Optužnica **Rasim DELIĆ** je bio dužan da se pridržava zakona i običaja kojima se reguliše vođenje oružanih sukoba, uključujući Ženevske konvencije iz 1949. i njihove Dopunske

protokole. Kao komandant ARBiH, **Rasim DELIĆ** je bio dužan da osigura da vojne jedinice pod njegovim rukovodstvom i efektivnom komandom poštuju i primjenjuju ove norme međunarodnog prava. Štaviše, **Rasim DELIĆ** je kao nadređeni bio obavezan da pokrene postupak za izricanje zakonskih sankcija pojedincima pod svojim rukovodstvom i efektivnom komandom koji su prekršili međunarodno ratno pravo ili međunarodno humanitarno pravo.

OPTUŽBE

TAČKA 1: UBISTVO TAČKA 2: OKRUTNO POSTUPANJE

Maline/Bikoši: juni 1993.

24. Dana 8. juna 1993., kada je **Rasim DELIĆ** stupio na dužnost komandanta Glavnog štaba, jedinice 3. korpusa ARBiH, uključujući 306. brdsku brigadu, 7. muslimansku brdsku brigadu i mudžahedine, izvršile su napad na selo Maline u opštini Travnik. Nakon predaje HVO-a, pripadnici vojne policije 306. brdske brigade ARBiH zarobili su više od 200 civila, bosanskih Hrvata, i vojnika HVO-a i naredili im da pješke krenu prema Mehurićima, selu udaljenom nekoliko kilometara od Malina. Dok se ta kolona približavala selu Poljanice, nekoliko stotina metara od Mehurića, jedna grupa od desetak mudžahedina i lokalnih vojnika, bosanskih Muslimana, pristigla je iz pravca Mehurića i naredila koloni da se zaustavi. Približno 35-40 bosanskih Hrvata i vojnika HVO-a koji su se predali izvedeno je iz kolone, nakon čega im je naređeno da krenu pješke natrag u pravcu Malina.
25. Ubrzo nakon toga, ova grupa naišla je na jednu manju grupu koja je takođe zarobljena u Malinama, pa su te dvije grupe zajedno nastavile put prema Malinama. Kada je grupa stigla na raskrsnicu koja vodi ka selu Bikoši, zatočenicima je naređeno da skrenu prema tom selu, gdje im je, po dolasku, naređeno da se postroje. Mudžahedini su zatim neselektivno otvorili vatru na tu grupu, a neke od onih koji su preživjeli likvidirali su pucajući im u glavu. One žrtve čiji je identitet poznat navedene su u Dodatku B ove Optužnice.
26. Najmanje šest osoba je u tom masakru zadobilo teške rane iz vatrenog oružja, ali su preživjele, a među njima su Pavo BARAĆ, Marijan BOBAŠ,

Berislav MARJANOVIĆ, Zdravko PRANJEŠ, Darko PUŠELJA i Željko PUŠELJA.

27. Optuženi **Rasim DELIĆ** bio je obaviješten o ubistvima i ranjavanjima u Malinama/Bikošima, a ipak nije preduzeo nužne i razumne mjere da kazni počinioce.

Oslobodilačke operacije ARBiH na potezu Ozren-Vozuća: 1995.

28. Primarni cilj ARBiH tokom 1994.-1995. godine bilo je oslobađanje terena na potezu Ozren-Vozuća od snaga VRS-a, pri čemu je Glavni štab ARBiH rukovodio borbenim operacijama na tom potezu.
29. U okviru pripremnih koraka za oslobađanje terena na potezu Ozren-Vozuća, 3. korpus je krajem 1994. naredio prebacivanje dijela odreda "El Mudžahid" na šire područje Ozrena i Vozuće. Do novembra 1994. prva grupa pripadnika odreda "El Mudžahid" stigla je u selo Livade, na području pod kontrolom ARBiH istočno od Zavidovića.
30. Dana 16. i 17. jula 1995., **Rasim Delić** je naredio 2. i 3. korpusu ARBiH da provedu borbene operacije na potezu Ozren-Vozuća. Generalštab ARBiH obaviješten je o tome da odred "El Mudžahid" predstavlja "glavnu jedinicu zaduženu za predstojeći zadatak" na potezu Ozren-Vozuća. **Rasim DELIĆ** je znao da je odred "El Mudžahid" na zlu glasu zbog kažnjivog i nekontrolisanog ponašanja.
31. Dana 26. augusta 1995., **Rasim DELIĆ** naredio je 2. i 3. korpusu da oslobode teren na potezu Ozren-Vozuća. Operacija 2. korpusa nosila je šifrovani naziv "Uragan", dok je šifrovani naziv operacije 3. korpusa glasio "Farz". **Rasim DELIĆ** potpisao se na mapi operacije pod šifrovanim nazivom "Farz", čime je kao komandant Glavnog štaba službeno odobrio tu operaciju. **Rasim DELIĆ** je znao da u operaciji "Farz" koju 3. korpus vodi na potezu Ozren-Vozuća učestvuje i odred "El Mudžahid".
32. Dana 11. oktobra 1995., **Rasim DELIĆ** naredio je prestanak borbenih dejstava na području Ozrena i Vozuće i prerasporedio je neke jedinice izvan tog područja.

Logor Kamenica i Livade: žrtve iz Krčevina-Livada, opština Zavidovići: juli 1995.

33. U ranim satima 21. jula 1995., odred "El Mudžahid" iz sastava 3. korpusa ARBiH izvršio je napad na Krčevine u opštini Zavidovići. Vojnici VRS-a zarobljeni su i odvedeni u selo Livade. Dvojicu zarobljenih vojnika VRS-a, Momira MITROVIĆA i Predraga KNEŽEVIĆA, pripadnici ARBiH su ubili i odrubili im glave. Zarobljenike u Livadama su svakodnevno tukli, a 23. jula 1995. odveli su ih u logor Kamenica. Iako se u ovoj Optužnici pominje kao logor Kamenica, ovaj kompleks bio je poznat i pod nazivom logor Gostovići, ili jednostavno "13. kilometar", odnosno "12. kilometar", naziv koji ukazuje na lokaciju ovog logora u odnosu na Zavidoviće.
34. Logor Kamenica nalazio se u dolini rijeke Gostovići, oko 10 kilometara južno od Zavidovića. U krugu logora, blizu nogometnog terena i improvizovane džamije, bila je djelimično razrušena zgrada s prizemljem i prvim spratom. Ta zgrada je 1995. korištena kao zatočenički objekat za zarobljene pripadnike VRS-a. Tim logorom, uključujući zatočenički objekat, upravljali su vojnici ARBiH iz odreda "El Mudžahid".
35. Dana 24. jula 1995., zarobljenom pripadniku VRS-a po imenu Gojko VUJIČIĆ odrubili su glavu i primorali sve druge zarobljenike u logoru Kamenica da tu odrubljenu glavu poljube, nakon čega su je okačili o jednu kuku na zidu prostorije u kojoj su držani zarobljenici.
36. Zarobljenike iz VRS-a koji su držani u logoru Kamenica zlostavljali su i tukli; neki od njih podvrgavani su elektro-šokovima, dok su drugima nanošeni strašni bolovi tako što su im na noge stavljana gumena crijeva sa zrakom pod visokim pritiskom.
37. Dana 24. augusta 1995., ta grupa vojnika VRS-a prebačena je iz logora Kamenica u KP dom u Zenici (zatvor).
38. Optuženi **Rasim DELIĆ** bio je obaviješten o tome da su vojnici ARBiH iz odreda "El Mudžahid" skloni vršenju krivičnih djela, naročito zločina nad zarobljenim neprijateljskim borcima i civilima, te da odred "El Mudžahid" upravlja logorom Kamenica. Štaviše, optuženi **Rasim DELIĆ** je znao ili je bilo razloga da zna da su se vojnici odreda "El Mudžahid" pod njegovim rukovodstvom i efektivnom komandom spremaju da počine ili su već počinili djela opisana u paragrafima 33–36, a nije preduzeo nužne i razumne mjere da spriječi zločine i kazni njihove počinioce.

Logor Kamenica i Kesten: žrtve iz Vozuće, opština Zavidovići: septembar 1995.

39. Dana 10. septembra 1995., nakon združene ofanzive koju je odobrio Štab Vrhovne komande, a pod komandom 2. i 3. korpusa ARBiH, jedinice i dijelovi jedinica 21. divizije, 22. divizije i 25. divizije 2. korpusa, te jedinice i dijelovi jedinica 35. divizije i 37. divizije 3. korpusa izvele su vojnu operaciju protiv snaga VRS-a koje su se branile na isturenom potezu planina Ozren-Vozuća, čime su uzrokovale pad linija koje je držao VRS, što je za posljedicu imalo zaposjedanje područja koje je ranije držao VRS od strane ARBiH. Nakon što je Vozuća 10. septembra 1995. pala u ruke ARBiH, vojnici VRS-a su bježali kroz šumu nastojeći da se probiju do Doboja na području pod kontrolom bosanskih Srba.
40. Dana 11. septembra 1995., 2. četa 5. bataljona 328. brdske brigade zarobila je oko 60 ljudi, prvenstveno vojnika VRS i nekoliko civila koji su ostali nakon zauzimanja Vozuće, uključujući tri osobe ženskog pola. Vojnici ARBiH odveli su tu grupu nakratko u jednu halu u obližnjem selu Kesten, opština Zavidovići. Vojnici odreda "El Mudžahid" su na putu u blizini Kestena ubili dvojicu zarobljenih vojnika; Živinko TODOROVIĆ je ustrijeljen, a Milenko STANIĆ je ustrijeljen ili ubijen nožem. Vojnici iz iste jedinice odveli su još četiri osobe. Nakon toga su žene, zajedno s oko 52 zarobljena vojnika VRS-a, odveli u logor Kamenica. Kako je opisano u paragrafima koji slijede, sva 52 zarobljena vojnika VRS-a nestala su i pretpostavlja se da su mrtvi. Njihova imena navedena su u Dodatku C.
41. Počev od 11. septembra 1995. uveče, vojnici iz odreda "El Mudžahid" ARBiH tukli su i na drugi način zlostavljali zatočenike. Između 11. i 17. septembra vojnici iz odreda "El Mudžahid" ubili su većinu od oko 52 zarobljena vojnika VRS-a. Do 17. septembra 1995. u životu je ostalo desetak vojnika. Barem neki od njih su ubijeni iz vatrenog oružja; ostali su ubijeni na druge načine. Svi su ubijeni u logoru Kamenica i njegovoj okolini. Imena nekih ubijenih ljudi pročitana su preko internog razglasa u logoru.
42. Dana 17. septembra 1995. ili oko tog datuma, grupa od 10 vojnika VRS-a predala se snagama ARBiH nekoliko kilometara sjeverozapadno od Vozuće, na glavnom putu između Vozuće i Zavidovića zbog fizičke iscrpljenosti i nemogućnosti da se vrate na teritoriju pod kontrolom bosanskih Srba. Nakon predaje te grupe snagama ARBiH, ona je najprije odvedena u jednu zgradu u Breziku, opština Zavidovići, u kojoj su boravili

vojnici odreda "El Mudžahid" ARBiH, odakle je prebačena u logor Kamenica. Smještena je u jednu ćeliju u prizemlju djelimično razrušene zgrade navedene u paragrafu 34.

43. Zarobljenu desetericu vojnika VRS-a su tukli i na drugi način zlostavljali vojnici odreda "El Mudžahid", koji su ih udarali lopatama, željeznim šipkama i policijskim palicama, podvrgavali ih elektro-šokovima putem žica povezanih s automobilskim akumulatorima i gazili po njima. Imena te deseterice vojnika VRS-a navedena su u Dodatku D.
44. Dana 18. septembra 1995. ili oko tog datuma, vojnici iz odreda "El Mudžahid" premlatili su i nakon toga odveli približno sedmoricu od preživjela 52 vojnika VRS-a, koje su držali na prvom spratu one djelimično razrušene zgrade. Dvadeset minuta kasnije začulo se desetak pucnjeva, po svemu sudeći iz pravca nogometnog terena u logoru. Njih sedmorica nikada se nisu vratila.
45. Nekoliko dana nakon što je deset vojnika VRS-a dovedeno u logor Kamenica, Nenad JOVIĆ, bosanskih Srbin starijih godina, takođe je zatvoren u istu prostoriju. Tukli su ga, svukli mu odjeću i dali mu da pije vodu pomiješanu s benzinom; poslije nekoliko dana on je preminuo u logoru.
46. Dana 29. septembra 1995. pripadnici Vojne policije 3. korpusa ARBiH odveli su grupu od deset vojnika VRS-a iz logora Kamenica u KP dom u Zenici. Do tada su u logoru Kamenica ostala u životu samo trojica-četvorica od oko 52 vojnika VRS-a koji su zarobljeni 11. septembra 1995. Ta trojica-četvorica vojnika su kasnije nestala i pretpostavlja se da su mrtvi.
47. Optuženi **Rasim DELIĆ** bio je obaviješten o tome da su vojnici ARBiH iz odreda "El Mudžahid" skloni vršenju krivičnih djela, naročito zločina nad zarobljenim neprijateljskim borcima i civilima, te da odred "El Mudžahid" upravlja logorom Kamenica. Štaviše, optuženi **Rasim DELIĆ** je znao ili je bilo razloga da zna da se vojnici odreda "El Mudžahid" pod njegovim rukovodstvom i efektivnom komandom spremaju da počine ili su već počinili djela opisana u paragrafima 39 – 45, a nije preduzeo nužne i razumne mjere da spriječi zločine i kazni njihove počinioce.

Svim navedenim činjenjem i nečinjenjem **Rasim DELIĆ** je počinio:

Tačka 1: UBISTVO, KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA, kažnjivo po članovima 3 i 7(3) Statuta Međunarodnog suda i sankcionisano članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija.

Tačka 2: OKRUTNO POSTUPANJE, KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA, kažnjivo po članovima 3 i 7(3) Statuta Međunarodnog suda i sankcionisano članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija.

TAČKA 3: SILOVANJE
TAČKA 4: OKRUTNO POSTUPANJE

Logor Kamenica: silovanje i okrutno postupanje sa tri žene iz Vozuće, opština Zavidovići: septembar 1995.

48. Kako je navedeno u prethodnom dijelu, a naročito u paragrafu 40, tri žene, DRW 1, DRW 2 i DRW 3, zarobljene su tokom napada na Vozuću i odvedene u logor Kamenica 11. septembra 1995. Te žene, koje su držane odvojeno od muških zarobljenika, udarane su rukama i nogama, metalnim polugama i kundacima pušaka i podvrgavane seksualnom zlostavljanju, uključujući silovanje.
49. Dana 13. septembra 1995. ili oko tog datuma, navedene tri žene civili odvedene su iz logora Kamenica u zgradu "Vatrostalne" u selu Podbrežje kod Zenice, koja je služila kao štab odreda "El Mudžahid". Dana 28. septembra 1995., pripadnici Vojne policije 3. korpusa ARBiH premjestili su te tri žene iz zgrade "Vatrostalne" u KP Dom u Zenici, gdje su držane do 15. novembra 1995., kada su puštene na slobodu.
50. Optuženi **Rasim DELIĆ** bio je obaviješten o tome da su vojnici ARBiH iz odreda "El Mudžahid" skloni vršenju krivičnih djela, naročito zločina nad zarobljenim civilima, te da odred "El Mudžahid" upravlja logorom Kamenica. Uprkos tome, **Rasim DELIĆ** nije preduzeo nužne i razumne mjere da spriječi gorenavedena krivična djela koja su počinjena u logoru.

Prijevod

Tačka 3: SILOVANJE, KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA, kažnjivo po članovima 3 i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 4: OKRUTNO POSTUPANJE, KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA, kažnjivo po članovima 3 i 7(3) Statuta Međunarodnog suda i sankcionisano članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija.

/potpis na originalu/

Carla Del Ponte,
tužilac

[pečat Tužilaštva MKSJ]

Dana 14. jula 2006.
U Haagu,
Nizozemska

Dodatak A:
Osnovni podaci o Rasimu DELIĆU

1. **Rasim DELIĆ** studirao je na Vojnoj akademiji Kopnene vojske od 1. oktobra 1967. do 31. jula 1971., kada je stupio na službu u JNA. Sedamdesetih godina, **Rasim DELIĆ** je bio na dužnostima u različitim artiljerijskim jedinicama JNA. Od 15. oktobra 1980. do 20. septembra 1984. bio je komandant artiljerijskog divizionara. Od 21. septembra 1984. do 27. augusta 1985. bio je načelnik štaba i zamjenik komandanta mješovitog artiljerijskog puka. Od 28. augusta 1985. do 31. augusta 1988. i od 1. augusta 1989. do 15. jula 1990. bio je komandant mješovitog artiljerijskog puka. Od 16. jula 1990. do 13. aprila 1992. **Rasim DELIĆ** je bio pomoćnik načelnika odjeljenja za operativno-nastavne poslove u Komandi 4. korpusa JNA u Sarajevu. Dana 22. decembra 1987. unaprijeđen je u čin potpukovnika. Od 1. septembra 1988. do 31. jula 1989. pohađao je Komandno-štabnu školu. **Rasim DELIĆ** je 13. aprila 1992. službeno zatražio otpust iz JNA.
2. Ubrzo nakon 13. aprila 1992. **Rasim DELIĆ** je imenovan za načelnika organa za operativno-nastavne poslove TO Bosne i Hercegovine. Dana 16. aprila 1992., **Rasimu DELIĆU** je naređeno da napusti Sarajevo i on je 19. aprila 1992. stigao u Visoko, gdje je s grupom oficira TO radio na formiranju jedinica TO u srednjoj Bosni. Na kraju je formirana taktička grupa Visoko, na čijem je čelu bio **Rasim DELIĆ**. Dana 12. maja 1992., **Rasim DELIĆ** je već bio član Glavnog štaba TO, a od tog dana bio je i službeno zadužen za organizovanje i komandovanje oružanim borbenim dejstvima na teritoriji opština Fojnica, Kreševo, Kiseljak, Visoko, Ilijaš, Vogošća, Breza, Vareš i Olovo.
3. Dana 20. maja 1992., snage TO postale su ARBiH, a 17. oktobra 1992., Sefer HALILOVIĆ, tadašnji načelnik Glavnog štaba, izdao je naredbu o postavljanju **Rasima DELIĆA** za vršioca dužnosti načelnika Odjeljenja za operativno planiranje i obuku ARBiH, koje je bilo u sastavu Glavnog štaba.
4. Dana 27. aprila 1993., Sefer HALILOVIĆ je ispred ARBiH imenovao članove Zajedničke komande ARBiH i HVO, uključujući **Rasima DELIĆA**, Mustafu HAJRULHOVIĆA, Stjepana ŠIBERA i Vehbiju KARIĆA, koji su predstavljali

ARBiH. Zajednička komanda je efektivno raspuštena 9. juna 1993.

5. U junu 1993., **Rasim DELIĆ** je, uz Aliju IZETBEGOVIĆA i Ejupa GANIĆA, bio jedan od članova Predsjedništva koji su bojkotovali mirovne pregovore u Ženevi.
6. Dana 29. februara 2000., predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine Alija IZETBEGOVIĆ objavio je da **Rasim DELIĆ** napušta dužnost zapovjednika Zajedničke komande Vojske Federacije Bosne i Hercegovine i odlazi u penziju. Službeni datum njegovog penzionisanja bio je 1. septembar 2000. godine.

DODATAK B:**Poznate žrtve ubijene 8. juna 1993. tokom masakra u Malinama/Bikošima:**

1. **Anto BALTA**, sin Franje, rođen 1959. u selu Postinje
2. **Ivo BALTA**, sin Nike, rođen 1964. u selu Postinje
3. **Jozo BALTA**, sin Franje, rođen 1971. u selu Postinje
4. **Luka BALTA**, sin Mate, rođen 1969. u selu Postinje
5. **Nikica BALTA**, sin Franje, rođen 1968. u selu Postinje
6. **Bojan BARAČ**, sin Zvonka, rođen 1974. u selu Podovi
7. **Davor BARAČ**, sin Zvonka, Bojanov brat, rođen 1976.
8. **Goran BOBAŠ**, sin Nike, rođen 1972. u selu Podovi
9. **Niko BOBAŠ**, sin Pere, rođen 1940. u selu Podovi
10. **Slavko BOBAŠ**, sin Fabijana, rođen 1948. u selu Podovi
11. **Srećo BOBAŠ**, sin Franje, rođen 1963. u selu Podovi
12. **Pero BOBAŠ-PUPIĆ**, sin Mije, rođen 1970. u selu Podovi
13. **Dalibor JANKOVIĆ**, sin Stipe, rođen 1974. u selu Podovi
14. **Stipo JANKOVIĆ**, sin Frane, rođen 1948. u selu Podovi
15. **Slavko KRAMAR**, sin Mije, rođen 1973. u selu Maline
16. **Anto MATIĆ**, sin Mije, rođen 1958. u selu Orašac
17. **Tihomir PEŠA**, sin Drage, rođen 1976. u selu Podovi
18. **Ana PRANJEŠ**, kćerka Drage, rođena 1974.
19. **Ljubomir PUŠELJA**, sin Bariše, rođen 1958. u selu Podovi
20. **Predrag PUŠELJA**, sin Kazimira, rođen 1972. u selu Podovi
21. **Jakov TAVIĆ**, sin Ive, rođen 1970. u selu Maline
22. **Mijo TAVIĆ**, sin Ive, rođen 1962. u selu Maline
23. **Stipo TAVIĆ**, sin Pere, rođen 1972. u selu Maline
24. **Ivo VOLIĆ**, sin Joze, rođen 1953. u selu Maline

DODATAK C:

Poznati identitet sljedećih vojnika VRS-a zarobljenih 11. septembra 1995. ili oko tog datuma i ubijenih u logoru Kamenica:

1. **Neđo JOVIĆ**, rođen 1949. ili 1950., Želeća
2. **Nenad GLIGORIĆ**, rođen 1941., Vožuća
3. **Savo ili Slavko TODOROVIĆ**, rođen 1940., Vožuća
4. **Slobodan MARKOVIĆ**, rođen 1937., Vožuća
5. **Dragutin LUKIĆ**, rođen 1964., Vožuća ili Stog
6. **Cvjetko ili Svetko KAURIN**, rođen 1946., Mrkonjić-Grad ili Mrkonjić/Barači
7. **Mirko ČUPELJIĆ**, rođen 1954., 6 km ili Zavidovići/Gostovići
8. **Mitar JOVIĆ**, rođen 1940., Vožuća ili Zavidovići
9. **Radovan RADOJČIĆ**, rođen 1942., Vožuća
10. **Božidar TODORIĆ ili TODOROVIĆ**, rođen 1973. ili 1974., Doboj
11. **Milivoje ILIĆ**, rođen 1944., Vožuća
12. **Jovan VASIĆ**, rođen 1947. ili 1949., M. Grad/Podgorja
13. **Vlado PILJAGIĆ**, rođen 1957., Banja Luka
14. **Neđeljko RAUKOVIĆ ili RANKOVIĆ**, rođen 1959., Banja Luka ili Doboj/Jelanjska
15. **Neđo KOPANJA ili KAPONJA**, rođen 1966., M.Grad
16. **Čedo DABIĆ**, rođen 1952., Vožuća
17. **Veljko VASILJIĆ ili VASILJEVIĆ**, rođen 1944., M.Grad
18. **Obrad PETRUŠIĆ ili PETROVIĆ**, rođen 1954., Kotor Varoš
19. **Sveto RISTIĆ**, rođen 1960., Banja Luka
20. **Drago MARKOVIĆ**, rođen 1956., Vožuća
21. **Simon PIRC**, rođen 1949., Kikinda
22. **Neđeljko VUČIĆ**, rođen 1949., Banja Luka
23. **Miodrag ĐAKOVIĆ**, rođen 1972., M.Grad
24. **Zoran ŠALIĆ**, rođen 1970., Banja Luka
25. **Slobodan PETROVIĆ**, rođen 1974., Maglaj
26. **Radojica JOTIĆ**, rođen 1972., Doboj
27. **Milanko ili Milenko LAZAREVIĆ**, rođen 1966., Doboj
28. **Milan VUČENOVIĆ ili VUČANOVIĆ**, rođen 1955., M.Grad
29. **Radenko KODŽO ili KADŽO**, rođen 1966., M.Grad ili Banja Luka/Piskavica
30. **Miodrag ili Mirko MATIČIĆ**, rođen 1975., Vožuća ili Zavidovići
31. **Stevo RAJAK ili DOJAK** rođen 1943., M.Grad/Medina
32. **Bojislav ili BORISLAV VASIĆ**, rođen 1964., Sarajevo
33. **Drago STJEPANOVIĆ**, rođen 1940., Maglaj

34. **Branko TODORVIĆ**, rođen 1947., Maglaj
35. **Miloš JOVIĆ**, rođen 1935., Stošnica ili Zavidovići/Milje
36. **Borislav KREKA**, rođen 1948., M. Grad
37. **Ranko ĐURIĆ**, rođen 1945. ili 1941., Stošnica ili Banovići/Miljevići
38. **Nevenko ili Nedeljko ŽARIĆ**, rođen 1949., Čelinac
39. **Dejan PEJIĆ**, rođen 1939. ili 1947., Vozuća
40. **Radmir ili Radenko BLAGOJEVIĆ**, rođen 1965., Vozuća
41. **Novak ILIĆ**, rođen 1974., Doboj
42. **Sladjan PAVLOVIĆ**, rođen 1974., Vozuća ili Zavidovići
43. **Jovica ĐUKIĆ**, rođen 1947. ili 1957., Vozuća ili Modriča/Riječane
44. **Milovan SAVIĆ**, rođen 1956., Vozuća
45. **Zdravko MARIĆ ili NANIĆ**, rođen 1968., Doboj
46. **Mirko MATIČIĆ ili MARIČIĆ**, rođen 1946. ili 1952., Podvolujak ili Zavidovići/Vozuća
47. **Dalibor JORGIĆ**, rođen 1974., Banja Luka
48. **Zdravko PANIĆ**, rođen 1939., Vozuća
49. **Miloš PEJIĆ**, rođen 1945. ili 1946., Vozuća
50. **Ranko LAZIĆ**, rođen 1937. ili 1932., Vozuća
51. **Mirko ili Miodrag ČUPELJIĆ**, rođen 1954. ili 1975., 6 km ili Zavidovići/Gostovići
52. **Marko MARIĆ**, rođen 1946., Banovići/Podvol

DODATAK D:

Poznati identitet vojnika VRS-a s kojima je surovo postupano u logoru Kamenica od 17. do 29. septembra 1995. ili približno u tom periodu:

1. **Nebojša BANJAC**, rođen 1952., Gudovac, Bosanska Krupa
2. **Drago GAJIĆ**, rođen 1954., Banja Luka
3. **Boro GLAVIĆ**, rođen 1949., Banja Luka
4. **Mile GOJIĆ**, rođen 1957., Banja Luka
5. **Gojko MACANOVIĆ**, rođen 1962., Jajce
6. **Milorad PANJIĆ**, rođen 1963., Kotor Varoš
7. **Nedeljko PEĆANAC**, rođen 1954., Bosanski Petrovac
8. **Radivoje RAČIĆ**, rođen 1969., Banja Luka
9. **Ljubomir SIKIMIĆ**, rođen 1971., Zagreb
10. **Nedeljko VUČKOVIĆ**, rođen 1952., Čelinac